

Inhoud

KEN NIS

Geschiedenis van de vogelfotografie	6
Soorten kennis en vogelgedrag	20
Verantwoorde vogelfotografie	40
Goede apparatuur : echt zo belangrijk?	52
Instellingen voor goed belichte vogelfoto's	66
Instellingen voor scherpe vogelfoto's	76
Probeer eens een andere benadering	100
Licht en vogelfotografie	176
Groeien als vogelfotograaf	286

PRAK TIJK

Het hele jaar door vogels fotograferen	88
Hoe kom je dichterbij?	110
Schuilhut fotografie	124
Local patch : lekker dichtbij	140
Compositie en verhaal	150
Het weer en vogelfotografie	166
Spelen met licht	192
Vliegende vogels fotograferen en actiefotografie	204
Groothoek fotografie	216
Flitsen : je eigen licht	228
Creatieve vogelfotografie	240
Water als bron van inspiratie	252
Projectmatig te werk gaan	268
Geduld wordt beloond	294
Vogelfotografie op reis	308

OP PAD

Steltlopers : groepen fotograferen	32
Roofvogels : rustig benaderen	120
Bosvogels : vanuit een schuilhut fotograferen	136
Tuinvogels : vliegbeelden maken	212
Weidevogels : het landschap laten zien	224
Ganzen en eenden : dichterbij komen	264
Riet- en moerasvogels : een verhaal vertellen	282

Foto buizerd: Hans Overduin, foto Chileense flamingo: Hans Overduin, foto rode wouw: Daan Schoonhoven

SPOT LIGHT

Fuut	16
Grutto	36
Vuurgoudhaan	50
Gele kwikstaart	62
Lepelaar	74
Boerenzwaluw	86
Meerkoet	96
Blauwborst	108
Roodborst	148
Drieteenstrandloper	190
Grote zilverreiger	260
Spreeuw	278
Steenuil	304
IJsvogel	320
Index	322

De fuut: wie kent hem niet? Vrijwel in alle wateren in Nederland kun je deze schoonheid aantreffen. Grote kans dus dat er op loop- of fietsafstand van je huis wel enkele te vinden zijn. Doordat de soort van zichzelf niet echt schuw is en zeker in stedelijke gebieden vaak gewend is aan mensen, vormt het een ideale soort om je nader in te verdiepen.

Hans Overduin

Hans Overduin, 24 februari; 700mm; 1/400s bij f/6.3; ISO 280.

Herkenning

De 'gewone' fuut is de grootste futensoort in ons land. Hij ligt laag in het water en heeft een lange hals en een lange, dunne snavel. Kenmerkend zijn daarnaast de felrode ogen, een wit gemaskerde kop met bruinrode krans en de zwarte, verlengde kopveren. Die laatste worden platgedrukt wanneer de vogel alert is, maar worden opgericht en heen en weer geschud tijdens de balts. In de winter is de fuut duidelijk minder kleurrijk.

Het gehele jaar te zien

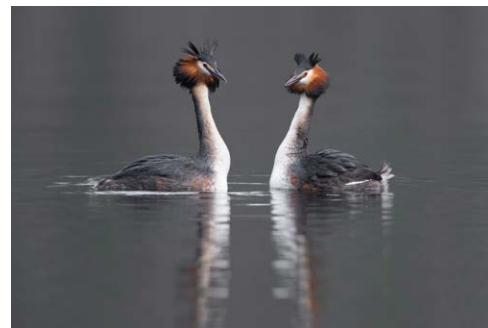
Futen kun je het hele jaar zien. Als broedvogel zijn ze in het voorjaar en de zomer eigenlijk overal wel te vinden: van stadsvijvers, sloten en grachten tot brede rivierlandschappen, moerasgebieden en open wateren. Afhankelijk van de grootte van het gebied en het voedselaanbod kun je één of meerdere paartjes aantreffen. Overwinteren doen ze in grote groepen op de open wateren (IJsselmeer, Grevelingenmeer, Waddenzee) en bij vorst vindt soms een massale trek naar de kustgebieden plaats.

Futen zijn ook onmiskenbaar van een wat grotere afstand. Breng ze dus gerust eens wat kleiner in beeld. Zo kun je iets van de omgeving laten zien. Hans Overduin, 19 maart; 500mm; 1/1600s bij f/5; ISO 400.

Futen zijn al vroeg in het seizoen in broedkleed. Valt er een late sneeuwvlok? Grijp dan je kans, want een mooi gekleurde fuut tussen de sneeuwvlokken levert een niet-alledaags beeld op. Hans Overduin, 14 maart; 700mm; 1/160s bij f/5.6; ISO 500.

Een onderdeel van de kennismaking is het 'kopschudden'. De futen zetten dan hun zwarte kopveren op en imiteren elkaars bewegingen. Hans Overduin, 8 maart; 700mm; 1/640s bij f/6.3; ISO 800.

Gedrag

Zoals alle futensoorten duikt ook de gewone fuut naar zijn voedsel, voornamelijk kleine visjes. Futen zijn veel met elkaar bezig. Vanaf het vroege voorjaar kun je hun indrukwekkende baltsritueel volgen (zie ook het hoofdstuk 'Soortenkennis en vogelgedrag'). Dit levert tal van mooie fotomomenten op: het kopschudden naar elkaar, het uit elkaar zwemmen, het samen onder

Als een fuut onder water op zoek is naar voedsel kun je hem meestal nog goed volgen door te letten op de luchtbelletjes die naar het wateroppervlak komen. Zo kun je inschatten waar hij ongeveer boven zal komen. Hans Overduin, 24 februari; 500mm; 1/2500s bij f/4.5; ISO 250.

Indringers worden met veel kabaal het gebied uit gejaagd. Let op een korte sluitertijd om het opspattende water te bevroren. Hans Overduin, 6 maart; 500mm; 1/2000s bij f/5; ISO 560.

water zakken en dan de climax, het watertrappelend uit het water omhoogkomen. Maar ook de paring is de moeite waard om in beeld te brengen. Iets later in het seizoen, na zo'n vier weken broeden, verschijnen de jongen. Deze kun je herkennen door hun zwart-wit gestreepte 'boevenpakjes'. Zeker wanneer ze nog klein zijn, liften ze hele eind met op de rug van hun moeder, comfortabel en warm.

De ideale fotovogel

Juist omdat futen vrijwel overal te vinden zijn, ze een breed scala aan gedragingen hebben en ook nog eens een kleurrijk uiterlijk, zijn het je ideale foto-maatjes. Een ander voordeel is dat ze vrij groot zijn en over het algemeen rustig bewegen. Ga in het vroege voorjaar dus eens op pad en kijk of je ergens futen ziet die interesse in elkaar tonen. Dat is meestal een goede voorbode op paarvorming. Met een beetje mazzel is er nog een derde fuut in het spel, of zijn er meerdere paartjes. Dat staat namelijk garant voor spectaculaire momenten wanneer de territoriumstrijd wordt uitgevochten.

Is er eenmaal een paartje gevormd, dan kun je dit gaan volgen. Door regelmatig een kijkje te nemen weet je wat er gaande is. Zijn de eieren al gelegd? Zijn er al jongen? Probeer te variëren met de weersomstandigheden en experimenteer eens met tegenlicht of mist. Met een beetje mazzel kun je zo in één seizoen al een enorme variëteit aan beelden maken!

Een van de aandoenlijkste momenten van het jaar is wanneer de jonge fuutjes onder moeders vleugels zitten. Hans Overduin, 9 juni; 700mm; 1/640s bij f/7.1; ISO 320.

Instellingen voor **goed belichte** vogelfoto's

Daan Schoonhoven

Je kunt de belichting niet aan de camera overlaten. Als je dat wel doet, zou de melkwhite lucht op deze foto grijs zijn geworden en de vogel heel donker. In de nabewerking moet je bij een dergelijke foto het zwart-punt corrigeren, waardoor het contrast in de vogel terugkomt. Daan Schoonhoven; 18 juni, 600mm; 1/800s bij f/4.5; ISO 400.

De basisvereisten voor een goede vogelfoto zijn een goede belichting en scherpte op de juiste plaats. Hierin verschilt vogelfotografie niet van andere disciplines. Waarin het wél verschilt is dat we te maken hebben met een onderwerp (vogels) dat kan bewegen. Bij vliegende vogels beweeg je bovendien de camera tijdens het fotograferen, met als bijkomend gevolg dat de achtergrond of omgeving voortdurend kan wijzigen.

Voldoende redenen om niet te snel aan deze basis voorbij te gaan en stil te staan bij wat deze specifieke uitdagingen betekenen voor je camera-instellingen. Het doel is dat je volledige controle krijgt over de instellingen van je camera. De camera moet exact doen wat jij wilt en niet via een achterdeurtje alsnog de instellingen aanpassen.

Belichtingsmeter

Zonder in te gaan op alle 'basics' van fotografie, besteden we kort aandacht aan de belichtingsmeter. Het is namelijk van belang dat je weet wat deze meter doet en hoe de camera daarmee omgaat. In elke camera zit een belichtingsmeter, deze meet hoeveel licht er binnenkomt en kiest hierbij een sluitertijd en diafragma, zodat er precies genoeg licht op de sensor valt om een goed belichte foto te krijgen. Er is één belangrijk 'maar': de lichtmeter in de camera gaat ervan uit dat alles wat je fotografeert een gemiddelde helderheid heeft. Dit betekent in de praktijk dat de camera grijs maakt van wit en zwart. Je ziet dit het duidelijkst als je op de automatische stand sneeuw fotografeert. Je krijgt dan geen witte sneeuw, maar grijze sneeuw. Je kunt dit deels beïnvloeden door voor een alternatieve lichtmeetmethode te kiezen, bijvoorbeeld: centrum-gewogen, het hele beeld (matrix- of meervlaksmeting) of spotmeting. Met spotmeting kun je een heel eind komen, maar in de praktijk zijn er eenvoudiger manieren om tot een goede belichting te komen.

Onderaan of links of rechts van het zoekerbeeld van je camera zie je de belichtingsmeter. Maak niet de denkfout dat deze altijd op 0 moet staan. 0 geeft alleen aan wat de belichting zou zijn in de automatische stand.

Belichtingsmodi

Elke camera heeft zogenaamde belichtingsmodi: Auto, P, S/Tv, A/Av en M. In de automatische stand laat je de belichting helemaal over aan de camera. De camera denkt alleen maar in het maken van scherpe, gemiddeld belichte foto's en houdt geen rekening met jouw persoonlijke voorkeuren, noch met jouw onderwerp. De P-stand ('Program') doet exact hetzelfde, alleen kun je nu zelf het diafragma, de sluitertijd en/of de ISO aanpassen. De camera past dan zelf nog wel een van de andere waarden aan om op dezelfde belichting uit te komen. Je hebt in beide modi zelf geen enkele controle en dat maakt ze voor vogelfotografie onbruikbaar.

In de S-modus ('Shutter') of Tv-modus ('Time value') kies je zelf de sluitertijd, en selecteert de camera een bijpassende diafragma waarde (en/of ISO). In de A-modus ('Aperture') of Av-modus ('Aperture value') kies je zelf het diafragma en kiest de camera de sluitertijd die daarbij past. Beide modi zijn semi-automatische standen: je bepaalt zelf ISO en sluitertijd of diafragma en de camera kiest daar de derde waarde bij op basis van de lichtmeter en de lichtmeet-methode.

TIP

In dit hoofdstuk veronderstellen we dat je een zekere basis-kennis hebt. Roept de belichtingsdriehoek (verhouding sluitertijd, diafragma en ISO) nog altijd vragen op? Verdiep je daar dan eens goed in. Online zijn er goede artikelen te vinden en in de online cursus vogelfotografie komt het ook uitgebreid aan bod.

Instellingen voor scherpe vogelfoto's

Daan Schoonhoven

Veel aandacht gaat uit naar hoe je scherpe foto's maakt, maar in een geslaagde (actie)foto draait het om het evenwicht tussen scherpte en onscherpte. Onscherpte kan veel toevoegen aan een foto. De subtiele onscherpte van de tong én het zwevende besje geven het beeld extra dynamiek. Daan Schoonhoven, 13 oktober; 1/640s bij f/8; ISO 320.

Scherpe vogelfoto's maken is geen sinecure. Vooral voor beginnende vogelfotografen is dit één van de grootste uitdagingen. Logisch, want vogelfotografie is fotograferen op het scherpst van de snede: je vraagt het uiterste van je apparatuur, je instellingen zijn altijd een compromis, je hebt te maken met bewegende onderwerpen, je beweegt zelf en je afstand tot de vogel is vaak relatief groot. Kortom: een goed recept voor onscherpe foto's.

Het geheim voor het maken van scherpe foto's, is analyseren waardoor eventuele onscherpte wordt veroorzaakt. Om dit te kunnen, moet je weten wat de mogelijke redenen voor onscherpte zijn. We zetten de meest voorkomende redenen op een rij.

- Een te lange sluitertijd. Niet kort genoeg om je eigen beweging op te heffen, om de beweging van de vogel op te heffen, of een combinatie van beide. Als vuistregel kun je aanhouden dat je mét goede ondersteuning minimaal de sluitertijd kiest die gelijk is aan het aantal millimeters brandpuntsafstand waarmee je fotografeert. Fotografeer je uit de hand met een flink teleobjectief, dan houd je minimaal 1/1000 seconde aan. Bij vliegende grote vogels kun je 1/500 seconde als ondergrens aanhouden, voor vliegende zangvogels moet je wel 1/3500 seconde aanhouden.
- Gebrek aan ondersteuning. Fotograferen vanaf statief of rijstzak kan het meeste van je eigen beweging elimineren. Je hebt dan vooral rekening te houden met de beweging van de vogel.
- Verkeerd gebruik van de beeldstabilisatie van je objectief of camera. Dat kan op drie manieren: a) Je hebt de beeldstabilisatie aanstaan terwijl je camera zelf geen enkele beweging maakt. In dit geval genereren de gyroscopen, die bedoeld zijn om bewegingen te neutraliseren, zelf minuscule trillingen, waardoor mogelijk onscherpte ontstaat. Zet de stabilisatie dus alleen aan als je zelf beweging genereert. b) Je hebt de verkeerde instelling gekozen. Bijna elk merk heeft twee instellingen: de eerste neutraliseert zowel horizontale als verticale bewegingen en de tweede neutraliseert alleen verticale bewegingen. De laatste is bedoeld voor vliegende vogels, zodat het 'pannen' oftewel meebewegen met de vogel niet wordt gedwarsboemd. c) Je verwacht er te veel van. Je kunt nog zo'n goede beeldstabilisatie hebben, maar het helpt je niet om de beweging van de vogel te elimineren.
- Fotograferen vanaf een bewegend object, zoals een boot. Dit betekent nog een extra beweging die wordt toegevoegd. Bovendien heeft het dan geen zin om vanaf statief te fotograferen, hooguit vanaf een eenpootstatief. Trillingen van de motor van een auto of boot kunnen ook oorzaak zijn van onscherpte.
- Afstand tot je onderwerp. Hoe groter de afstand, des te minder scherp je foto's zullen zijn. Het glas van je objectief is nooit zo goed dat je elk veertje

Soms sta je voor een dilemma. Om er zeker van te zijn dat de pimpelmees in de jachtsneeuw scherp zou zijn, was een sluitertijd van minimaal 1/800 seconde nodig geweest, maar dan was het effect van de jachtsneeuw niet zichtbaar . . . terwijl dat de foto interessant maakt. In dit geval is de foto gemaakt met 1/300 seconde. Tot opluchting van de fotograaf was in de burst van acht beelden één foto ragscherp. Een flink risico, dat je verkleint door een burst te maken. Daan Schoonhoven, 300mm; 1/320s bij f/4; ISO 800.

Het **hele jaar** door vogels fotograferen

Hans Overduin

Vogels zijn er het hele jaar. Je hoeft je als vogelfotograaf dus geen dag te vervelen. Geen seizoen is hetzelfde en alle jaargetijden hebben wel zo hun eigen charme. Van luid zingende vogels in het voorjaar en jongen die uitvliegen in de vroege zomer tot groepen trekvogels in het najaar. Ook de winter heeft zo zijn unieke mogelijkheden, zeker wanneer er sneeuw valt. Dit hoofdstuk laat per jaargetijde zien wat je zoal kunt verwachten. Welke soorten zijn er? Wat voor invloed heeft het weer en hoe speel je daar als fotograaf op in? Waar moet je verder nog aan denken? Wanneer je dit goed in beeld hebt, kun je de planning en aanpak daarop aanpassen.

Voorjaar: aankomst, broeden en vogeltrek

Voor de meeste mensen zijn het voorjaar en vogels onlosmakelijk met elkaar verbonden. Logisch, want dit is, zeker voor de soorten die hier broeden, de tijd in het jaar dat ze zich het duidelijkst laten zien. Zangvogels zingen de longen uit hun lijf en andere vogels zijn zonder oog voor de omgeving uitvoerig aan het baltsen of voeren juist een spectaculair territoriumgevecht. Wat ze ook doen: ze vallen in elk geval op.

Behalve de vogels toont ook de rest van de natuur zichzelf in volle glorie. Struiken en bloemen bloeien, en het blad komt weer aan de bomen. De overdadige kleurenpracht creëert vaak een prachtige omlijsting voor je onderwerp. Denk hierbij aan bloesem, koolzaad of fluitenkruid.

Als de vogels eenmaal een partner hebben gevonden, moet er aan het nest gewerkt worden en zullen ze af en aan vliegen met nestmateriaal. Vogels fotograferen wanneer ze op het nest zitten wordt tegenwoordig in vrijwel alle gevallen beschouwd als 'not done', vanwege het grote risico op verstoring (zie ook het hoofdstuk 'Verantwoorde vogelfotografie'). Ooievaars op een nestpaal of meerkoeten in een drukke stadsgracht zullen echter ook zonder verstoring prima te fotograferen zijn.

Net als in het najaar is er tijdens het voorjaar sprake van vogeltrek. Vooral veel steltlopers doen in april en mei ons land aan om even op krachten te komen. Langs de kusten kun je dan bijvoorbeeld letten op rosse grutto's en kanoeten, in de binnenlanden zijn er vaak mooie kansen voor zwarte, bos- en groenpootruiters. Plasdras gebiedjes zijn voor deze laatste soorten vaak ideaal.

Een bijzonder natuurfenomeen: 'ruige rijp'. Door een combinatie van de juiste temperatuur, luchtvochtigheid en wind ontstaat een bijzondere vorm van rijp. Wanneer je in deze omstandigheden een dwerggors kunt vastleggen, ben je de koning te rijk. Hans Overduin, 18 januari; 500mm; 1/500s bij f/5; ISO 640.

De heggemus heeft van nature een vrij onopvallend uiterlijk. Opvallen voor soortgenoten doet hij daarom vooral met zijn zang. Vaak kun je bij zangvogels tijdens het zingen voorzichtig wat dichterbij komen. Hans Overduin, 30 maart; 500mm; 1/640s bij f/4; ISO 500.

Gele kwikstaarten worden in het voorjaar vaak gefotografeerd op tulpen. Wil je eens wat anders, probeer dan ook een keer andere bloemen. Hans Overduin, 2 mei; 700mm; 1/2000s bij f/7.1; ISO 320.

Dicht bij een vogel komen is vaak een uitdaging. Omdat wij mensen al eeuwen op vogels jagen, hebben ze een natuurlijke angst voor mensen gekregen. Vogels zullen daarom afstand van ons houden en ons vogelfotografen als een potentiële bedreiging zien. Dit hoofdstuk behandelt hoe je op een verantwoorde wijze dicht(er) bij een vogel kunt komen.

Oncomfortabel

Elk levend wezen houdt een bepaalde afstand tot een ander levend wezen om zich comfortabel te voelen. Wij ook. Als er iemand te dicht bij je in de buurt komt, is de kans groot dat je een stapje opzij doet, omdat je je oncomfortabel voelt. Ditzelfde gebeurt als wij te dicht bij een vogel komen; deze vliegt of loopt dan weg. De ene vogel zal eerder op de wieken gaan dan de andere. Een zeearend zal bij benadering al op een paar honderd meter wegvliegen. Een kraanvogel gedraagt zich weer anders; deze sierlijke vogel houdt een minimale afstand aan en als je dichterbij komt, zal hij van je af lopen en die minimale afstand blijven aanhouden. Een andere goede indicatie van te dichtbij komen, is het al dan niet doorgaan met het foerageren. Stopt hij met het zoeken van voedsel, dan is hij op zijn hoede en ben je wellicht te dichtbij gekomen.

Er zijn ook vogels met weinig angst voor mensen, die je meestal tot op enkele meters kunt benaderen. In alle gevallen blijft van belang dat je de grens die de vogel aangeeft respecteert, zodat je hem niet verstoort.

Aandacht

Een vogel die je benadert omdat je hem wilt fotograferen, zal vrij snel doorhebben dat je interesse in hem hebt. Het is zelfs zo dat als je een individuele meeuw in een groep meeuwen fotografeert, hij al snel in de gaten heeft dat hij het target is. Probeer het maar eens. De ene vogelsoort is hier gevoeliger voor dan de andere. Aan jou de kunst dit uit te zoeken en hier rekening mee te houden.

Vrouwetje rosse franjepoot. Lekker dichtbij! Chris van Rijswijk, 16 juni; 700mm; 1/3200s bij f/8; ISO 1250.

Een pontische meeuw tussen zilvermeeuwen. Chris van Rijswijk, 29 december; 500mm; 1/2000s bij f/6.3; ISO 1250.

Is deze blonde ruyter comfortabel als hij wordt gefotografeerd? Chris van Rijswijk, 19 oktober; 85mm; 1/500s bij f/7.1; ISO 500.

Roofvogels: rustig benaderen

Roofvogels bestaan in vele soorten en maten, maar allemaal hebben ze één ding gemeen: hun uitmuntend goede ogen, waarmee ze elke beweging waarnemen en het kleinste muisje zien lopen. Voor de vogels van grote waarde, maar voor de fotograaf een flinke uitdaging bij het benaderen en fotograferen. In dit hoofdstuk krijg je enkele tips, waarmee je hopelijk meer succes hebt bij het fotograferen van roofvogels.

Marcel van Kammen

Kennis van je onderwerp

Alles start met kennis van je onderwerp; zeker bij roofvogels is dat van essentieel belang. Richt je niet alleen op het herkennen van de verschillende soorten, maar ook op het gedrag en de specifieke biotopen waarin ze voorkomen. Deze kennis vormt een belangrijk onderdeel in de totstandkoming van je foto's.

Bruine kiekendieven broeden vooral in (riet)moerasgebieden, jagen al vliegend boven het gebied en gebruiken zelden paaltjes als uitkijkpunt. De buizerd en de torenvalk zijn juist soorten die veel langs de kant van de weg op zoek zijn naar muizen en hierbij wel veelvuldig een paal of hekwerk als uitkijkpunt gebruiken. Vooral vanuit de auto zijn deze soorten goed te fotograferen. Voor de grootste kans op succes laat je de auto, met de motor reeds uitgezet, langzaam dichterbij rollen, waardoor de vogel niet schrikt van het plotselinge remmen. Na het jagen keert een torenvalk vaak met de gevangen prooi terug op een van de palen of hekwerken in de omgeving, om vanaf daar de prooi op te peuzelen.

De buizerd en vooral de torenvalk hangen daarnaast vaak biddend boven een weiland op zoek naar prooidieren. Om stabiel op de juiste plek te blijven hangen, bidden ze met de kop in de richting van de wind. Gebruik dit soort kleine wetenswaardigheden voor het maken van mooie foto's.

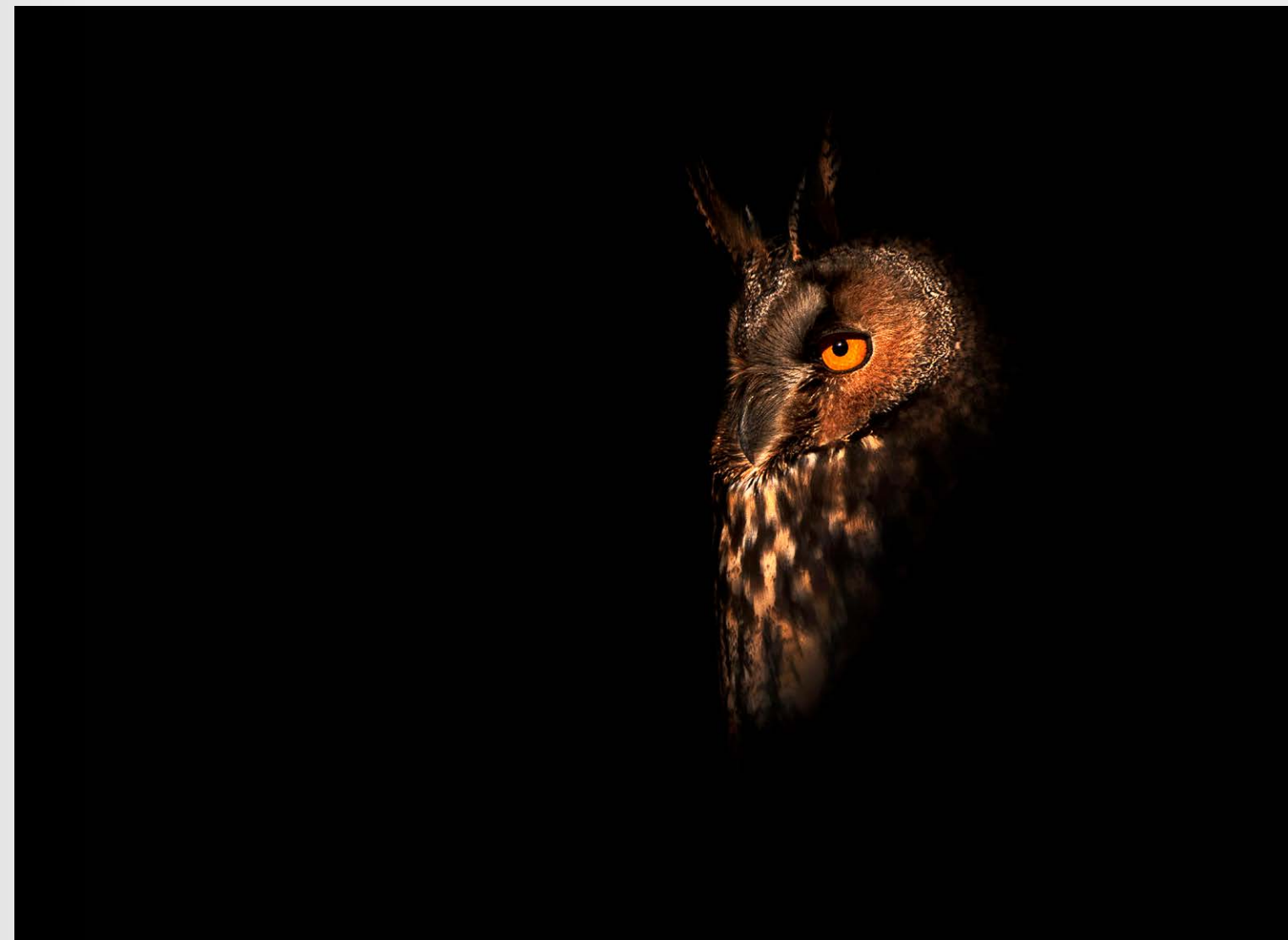
Ransuilen zijn vooral nachttactieve soorten en zijn in het voorjaar en de zomer notoir lastig te vinden, maar in de wintermaanden verzamelen ze zich in grote groepen op gezamenlijke roestplaatsen. Je kunt ze dan, met beleid en zonder verstoring, overdag een stuk makkelijker fotograferen.

In de winterperiode tref je in Nederland grote aantallen buizerds aan, doordat er veel vogels vanuit het hoge noorden hier overwinteren. Deze exemplaren zijn vaak minder schuw en beter te benaderen. Marcel van Kammen, 13 december; 700mm; 1/500s bij f/5.6; ISO 640.

De Bruine kiekendief heeft, tijdens het broedseizoen, vaak vaste routes waarlangs er gezocht wordt naar prooidieren. Marcel van Kammen, 11 mei; 700mm; 1/5000s bij f/5.6; ISO 1250.

Ransuilen vind je in de winter vaak op vaste roestplaatsen. In de bomen valt het licht soms precies goed, waardoor je met flink onderbelichten een nachtelijke sfeer kunt realiseren. Marcel van Kammen, 10 januari; 700mm; 1/250s bij f/5.6; ISO 500.

In de maanden april en mei zijn vooral kiekendiefsoorten druk bezig met het baltsen en de nestbouw. Bruine kiekendieven vliegen dan af en aan met rietstengels voor het nest. Met hun scherpe ogen kunnen ze de omgeving goed in de gaten houden. Als je op een veilige afstand de auto parkeert en rustig blijft afwachten, ga je op een gegeven moment een patroon herkennen in hun vluchten. Ook deze soorten vliegen vaak

tegen de wind in richting het nest. Tijdens het positioneren van de auto en de voorbereidingen voor het fotograferen kun je hiermee rekening houden. Vergeet daarbij ook de stand van de zon niet. Speel je in op al deze factoren, dan krijg je meer kansen om ze vast te leggen terwijl ze aan komen vliegen met rietstengels of eventuele prooien voor de partner, die vaak in de lucht worden overgedragen.

Het weer en vogelfotografie

Marcel van Kammen

Hoe donkerder de achtergrond hoe beter de sneeuwvlokken uitkomen. Marcel van Kammen, 27 februari; 700mm; 1/250s bij f/5.6; ISO 1250.

“Niets is zo veranderlijk als het weer”, wordt weleens gezegd. In ons kikkerlandje, met bijbehorend zeeklimaat, kan het soms aanvoelen als drie seizoenen op één dag. Dit maakt het plannen van een fotodag met het gewenste ochtend- of avondsontje lastig, maar geeft juist ook extra mogelijkheden voor spontane fotosessies wanneer het weer omslaat. In dit hoofdstuk lees je hoe je verschillende weersomstandigheden in je voordeel kunt gebruiken en het weer geen smoes meer is om binnen te blijven.

Stel dat je vanuit je woonkamer plotseling sneeuwvlokken naar beneden ziet dwarrelen, dan kun je de camera tevoorschijn halen en er in je eigen tuin van profiteren door het vastleggen van tuinvogels in een sneeuwvui. En onweer op een warme lentedag zorgt gegarandeerd voor flinke regenval, waarbij je

meteen denkt aan het lokale futenechtpaar dat in een nabijgelegen sloot rondzwemt. Welke voordelen kun je nog meer halen uit de verschillende weersomstandigheden die we kennen?

Een paartje knobbelzwanen wordt overvallen door een flinke hagelbui tijdens zonsopkomst. Marcel van Kammen, 9 januari; 500mm; 1/1250s bij f/11; ISO 800.

Vliegende vogels fotograferen en actiefotografie

Chris van Rijswijk

Een ontspannen vliegende kerkuil is met 1/800s scherp te fotograferen. Net dat kleine beetje onscherpte in de vleugelpunten maken het af. Chris van Rijswijk, 20 april; 700mm; 1/800s bij f/7.1; ISO 400.

Vliegen hoort bij vogels. Een vliegende vogel fotograferen is dan ook dé ultieme manier om hem vast te leggen. Of wat te denken van actiefoto's? Een visarend die een vis vangt is immers veel spannender dan een visarend op een tak. Voor veel vogelfotografen is het maken van vlucht- en actiefoto's een uitdaging, met geregeld tegenvallend resultaat. Dit hoofdstuk helpt je op weg.

Knap lastig

Met regelmaat loopt het fotograferen van vliegende vogels uit op een teleurstelling. Het gaat te snel, de vogel is niet scherp, de belichting is niet juist, kortom: het gaat vaak mis. Lukt het jou ook niet altijd om een vogel vliegend te fotograferen? Troost je, je begeeft je in goed gezelschap. Zelfs de meest ervaren en getalenteerde vogelfotograaf zal geregeld missers schieten als het om vluchtopnamen gaat. Het hoort er nu eenmaal bij. Toch kun je met wat trucs, gerichte instellingen en een goede voorbereiding deze missers beperken.

Voorbereiden

Als er een vogel overvliegt en je besluit ter plekke die te fotograferen, dan is het eigenlijk al te laat. Ideaal is het als je een vogel van een grotere afstand ziet aankomen. Je kunt dan een goede houding aannemen, met de benen een klein beetje uit elkaar zodat je stabiel staat. Liefst zonder een hinderlijke schoudertas of fototas, zodat je je vrij kunt bewegen. Maak een meetrekende beweging in de vliegrichting en laat de vogel daarbij uiteraard in beeld. Verlies je die uit beeld, dan is er een grote kans dat de autofocus van de camera op de achtergrond gaat scherpstellen.

Sluittijd, diafragma en ISO

Het toverwoord als het gaat om vluchtopnamen is snelheid. Daarmee wordt niet alleen snel handelen bedoeld, maar vooral een korte sluittijd, anders wordt de foto niet scherp. Een veelgebruikt ezelsbruggetje is dat minimaal viermaal de focuslengte van het objectief aan sluittijd nodig is om tot een scherpe foto te komen. Een voorbeeld: fotografeer je met een 300mm-objectief, dan zou de minimale sluittijd 1/1200 seconde moeten zijn. Gebruik je een 500mm-objectief, dan zou een minimale sluittijd van 1/2000 seconde ideaal zijn.

Een andere manier om snelheid te creëren, is door het diafragma op de juiste manier in te stellen. Stel je het objectief in op f/4, dan zal er veel meer licht binnenkomen dan wanneer je het instelt op bijvoorbeeld f/9. De grote

Ross' meeuw vliegend boven de toendra. Knap lastig de beweeglijke meeuw in beeld te houden. Chris van Rijswijk, 21 juni; 500mm; 1/5000s bij f/8; ISO 1600.

hoeveelheid licht zal ervoor zorgen dat je bij f/4 een kortere sluittijd weet te bereiken en dat is precies wat we willen. Nu is het wel zo dat bij f/4 de scherptediepte beperkt zal zijn. Daarom is het wenselijk om op zijn minst een klein beetje te diaframeren, bijvoorbeeld van f/4 naar f/5 of naar f/5.6.

Tot slot kun je door een hogere ISO-waarde tot meer snelheid komen. De huidige generatie camera's is uitgerust met een sensor die met hoge ISO-waarden foto's kan produceren zonder noemenswaardige ruis. Bovendien bestaan er goede softwareprogramma's zoals Topaz Noise om ruis weer te verwijderen. Schroom er daarom niet voor om een hogere ISO-waarde te kiezen. ISO 1600 of zelfs 3200 is tegenwoordig goed bruikbaar. Let wel, het is raadzaam om dit van tevoren uit te proberen. Elk merk en elk type camera is anders. Hoe de ruisprestatie van jouw camera is, kun je van tevoren in de tuin of vanaf het balkon testen door op verschillende ISO-waarden foto's te maken en die op het computerscherm te beoordelen.